

Supplement 8 Uittreksel uit Overige Interviews

Martin Walton, *Hoe waait de wind? Interpretatie van geestelijke verzorging door cliënten in de ggz.* Tilburg KSGV 2014

1. Quinta, Xander en Yara leggen, ieder op eigen wijze, nadruk op het behandeld en gezien worden als mens. *'Ik wilde gewoon het gevoel hebben dat ik van mens tot mens zat te praten'*, aldus Xander.

Met een professionele geestelijk verzorger heeft Quinta negatieve ervaringen gehad. Geestelijke verzorging – behandeld worden als een (heel) mens – ervoer zij van de fysiotherapeut, de tandarts en de schoonmaker. *'En het, het, het, het was, door door er gewoon te zijn, ze waren er gewoon voor mij. [...] De schoonmaker was er iedere dag natuurlijk. Maar het zat gewoon in hele kleine dingen. Maar ook dat luisterend oor weer, Zonder dat er wat achter zit.'*

Doordat Quinta negatieve ervaringen heeft en iets gemist heeft in de zorg die een van de geestelijk verzorgers haar bood weet ze goed wat haar verwachtingen van geestelijke verzorging zijn. Ze noemt daarbij de begrippen puurheid, zuiverheid en integriteit. De kracht van geestelijk verzorging zit volgens haar in compassie en manieren om het leven bewuster te ervaren.

Xander vertelt dat hij zich in het begin bij de geestelijk verzorger verbaasde over het ontbreken van terughoudendheid. *'Want ik werd, door mijn scheiding werd ik door iedereen uitgekotst in de maatschappij, en eh, er werd van alles en nog wat over mij beweerd, en eh, ik was maar één grote, één grote klootzak en noem het allemaal maar op. Ik, ik kon niks meer goed doen in de ogen van niemand. En diegene die toen tegenover mij zat, die eh, die zag mij gewoon als mens en die zag mij niet als, als een slechte vader of als eh, iemand die een slecht huwelijk heeft gehad.'*

Yara spreekt over het eerste contact

'Ja, ehm, dat, dat ik, dat ze meteen naar de kern ging, hoe ik me voelde, wat er was. Eh, dat ik me niet hoefde te verdedigen. En ik, ik voelde een een, zorgzame stem.'

Ervaring met GV? *'Er helemaal mogen zijn'* en *'diepere gedragenheid'*

'Maar bij die pastor, wat ik gehad heb, en bij M., tref ik dat ook aan, in de gesprekken die wij gehad hebben, maar bij B. ook. Dat je daar, een heel mens bent. Hè, eigenlijk wat je, in een normale familie hebt. Want daar ben je ook niet alleen maar een stukje. En in, maar ik heb geen normale familie. Als als ik bij de pastor ben, dan ben ik er helemaal.'

En Zoë op de vraag wat geestelijk verzorgers bieden dat de behandeling niet biedt?

'maar uh, ze gaan gewoon bij de mensen zitten, of tussen, tussen de mensen eigenlijk wel.' (18)

☞ Vergelijk *Hoe waait de wind?* 4.2 en 4.3, pp. 87, resp. 100 e.v.

2. Quinta's negatieve ervaringen met geestelijke verzorging zijn met name gekoppeld aan het gevoel dat ze heeft gehad dat de geestelijk verzorger er alleen was voor cliënten die een bepaald geloof aanhingen. Zelf vermoedde ze dat de geestelijk verzorger een beetje bang voor haar was. Hij kon er haar inziens niet mee om gaan als ze zelf behoefte had om te spreken over 'duivelse dingen' en haar suïcide pogingen of had hier een duidelijke mening over. *'Hetgeen waar hij, in hij geloofde en dergelijke, als je daarover twijfelde dan, dat ja dan was het eigenlijk fout, dan was je verkeerd.'*

☞ Vergelijk *Hoe waait de wind?* pp. 117 e.v.

3. Voor Quinta gaat zingeving over hetgeen dat 'veel meer' en 'veel groter' is. Zelf definieert ze dit als 'bewustwording'. *'Van oorsprong dus en dus met ja, ik ik eh ben dus op allerlei vlakken ben ik daar gewoon heel erg mee bezig.'* Sommige geestelijk verzorgers en sommige geestelijk verzorgers hebben hier oog voor of oren naar. *'Ik heb ooit een psychiater gehad en die vroeg ik vertelde hem, haar, dat ik een ehm dat ik een hoogheidswaan heb. En eh toen zat ze me aan te*

kijken he was echt, Dat was de enige psychiater die echt gewoon ja, was gewoon een hele goeie. En toen zegt ze, maar wat is dan die hoogheidswaan? Ik zeg, dat ik een engel ben. En toen keek ze me aan en toen zei ze, nou, misschien is dat wel zo. Terwijl de meeste psychiaters zouden zeggen van nou eh, zullen we maar wat meer anti-psychotica geven want eh.'

☞ Vergelijk *Hoe waait de wind?* 4.1, pp. 80 e.v.

4. Quinta ziet de geestelijk verzorger graag in 'een onafhankelijk, objectieve, partijloze functie, los van behandeling'. Bij hem of haar zou ze de dingen kwijt willen die ze nergens anders kwijt kon. Tevens had ze behoefte aan iemand van wie zij het gevoel dat hij of haar in haar geloofde. 'Ik had niet zozeer een bepaald onderwerp nodig, maar een bepaalde rol die de geestelijk verzorger heeft.' Tijdens een landelijke themadag ervaart Quinta wel een bepaalde sfeer waar zij zich prettig bij voelt. 'Met name dat warm, belangeloos, zonder oordeel, zonder een oordeel ergens over te vellen.'

☞ Vergelijk *Hoe waait de wind?* 4.4, pp. 108 e.v.

5. Yara en Zoë zijn van mening dat een geestelijk verzorger wel de nodige psychiatrische kennis moet hebben. Yara heeft het ontbreken van deze kennis bij geestelijken, van binnen en buiten de instelling, als een gemis ervaren. Eenmaal had ze een ervaring met een geestelijk verzorger die 'niet de de psychologische kennis, om met mijn problemen om te gaan.' Een andere keer had ze contact met priesters die 'wel aardig zijn, die zijn goed, en met, voor de functie waar ze voor zijn, hè. Maar voor de voor de GGZ problematiek, en met name psychiatrische verschijnselen enzo. Hè, daar hebben ze te weinig scholing gehad op het gebied van de psychiatrie. En als ik dan met een GV spreek, daar heb ik dus ook ervaring mee, hè. Die hebben een basiskennis.'
- Zoë ziet voor geestelijk verzorgers ook een therapeutische rol weggelegd, zonder dat duidelijk is hoe die rol zich tot behandeling verhoudt.

☞ Vergelijk *Hoe waait de wind?* 4.4 en 4.5, pp. 108, resp. 114 e.v.

6. Quinta noemt de rol van geestelijk verzorger als 'ervaringsdeskundige'. 'Beetje de ervaringsdeskundige kant, omdat ik denk dat jullie ervaringsdeskundig zijn in het leven. Juist omdat jullie je zo verdiept hebben in het geloof, in de bijbel, in in in ons hele verleden, het verhaal.' Een bekwame geestelijk verzorger is volgens haar: 'iemand waarvan je kunt leren. Op allerlei gebieden, maar met name levensbeschouwing.' Voor Xander is een geestelijk verzorger 'iemand die goed heeft nagedacht over het leven en en en die weet waar die het over heeft.'
- Voor Quinta maakt het daarbij niet uit welke geloof de geestelijk verzorger zelf aanhangt, 'daar draait het volgens mij niet om. [...] Prima dat een geestelijk verzorger gelooft, maar het draait in eerste instantie om de mens.'

Ook Yara had behoefte aan religieuze verdieping maar dan vooral op theoretisch gebied. 'Van eh, van bijbelkennis, kennis over God, kennis over, over theologie, ja, dat vond je niet bij bij je medebewoners, hè. En eh, ja, ik had er wel behoefte aan. Ik vond het niet in de RIBW, noch bij de, bij het personeel, noch bij de medebewoners.'

Yara benadrukt het zelf gelovig zijn van de geestelijk verzorger. Kamergeleerde of theoloog zijn is niet voldoende. Yara constateert dat bij de bewoners meer geloof aanwezig was dan bij het personeel. Het gesprek daarover, maar ook over zingeving in bredere zin, gunt zij aan anderen. Daarom heeft zij zich vanuit de cliëntenraad voor het beschikbaar zijn van geestelijke verzorging ingezet. Voor haar is een actie geloofsovertuiging voorwaarde voor het functioneren van een geestelijk verzorger. 'Ja, het, het allerbelangrijkste vind, vind ik gewoon, dat die pastorale, of

dat die geestelijke verzorger zelf een gelovig iemand is. Dus niet een kamergeleerde, of niet iemand die, eh, kennis heeft van, dus geen theoloog, iemand die kennis heeft van, van de verschillende geestelijke stromingen, zal ik maar zeggen. Dat is onvoldoende. Maar zelf ook een actief eh, leven heeft als iemand die, in de stroming waar hij voor staat, in gelooft.'

Xander beschrijft gesprekken waar God geregeld ter sprake kwam. Daar was hij niet direct op uit, maar hij constateert achteraf dat de gesprekken over God die hij met de geestelijk verzorger had aanleiding waren tot een religieuze zoektocht. *'dat het voor mij toch wel een start is geweest, eh, eh, of een motivatie is geweest, hè, alle gesprekken, zeg maar, om om, verder te gaan met het zoeken naar God.'* De ondersteunde rol van de geestelijk verzorgers was hierin dat Xander zich door hen serieus genomen voelde. *'Eh, ik eh, ehm, hoe dom of hoe achterlijk mijn vraag in mijn eigen beleving misschien ook leek. Hè, ik mocht ze wel gewoon stellen, en ik kreeg toen ook van ze te horen van nou, maak je geen zorgen hoor, dat zijn geen domme of achterlijke vragen, dat zijn vragen. En ehm. Juist doordat ze, doordat zij toch wel een hele, open wijde blik zeg maar naar anderen hadden, voor anderen hadden zeg maar. Ehm, ja, kon ik bij hun ook met al mijn vragen terecht zeg maar.'* Xander ervaarde de ondersteuning niet als sturend maar had hierbij het gevoel dat hij zelf positie kon bepalen. *'Maar stel dat die iets zei of beweerde en ik had zoiets van, ja, dat kun jij wel leuk zeggen, maar eh, dat neem ik gewoon niet van je aan, [...] dat eh, dat geloof ik niet. En dan was het ok, nou, prima, maar, hè, daar ben je ook vrij in.'*

De waarde van geestelijk verzorging ligt volgens Zoë in het ervaren van rust. *'Ik denk, ja misschien een stukje rust, ik bedoel het is niet altijd het geloof'*

☞ Vergelijk *Hoe waait de wind?* 4.5, pp. 114 e.v.

7. Xander heeft de niet directieve houding van de geestelijk verzorgers als prettig ervaren. *'Zij lieten het gesprek gewoon alle kanten opgaan die je het maar op wilde laten gaan.'* (12:982) *'ik kan, eh zo'n klein dingetje kan ik beschrijven met honderdduizend woorden. Maar dat ben ik. En als ik met een professional in gesprek was, dan lieten ze mij de kans niet, waardoor ik dus zelf het gevoel had, dat ik niet duidelijk had gemaakt wat er nou daadwerkelijk in mij speelde. En als ik met die geestelijk verzorgers in gesprek was, ik kon alles zeggen. Hoe lang of hoe kort het ook was.'* (945)

☞ Vergelijk *Hoe waait de wind?* 4.5, pp. 114 e.v.

8. Quinta is van mening dat de geestelijk verzorging meer in het beleid van de instelling geïntegreerd zou kunnen worden. (2:1133). Geestelijk verzorgers zouden thema avonden voor familieleden van cliënten kunnen faciliteren waarin *'het gebied van leven'* wordt uitgediept. (2:1464) Tenslotte hebben geestelijk verzorgers in haar optiek ook *'een taak in de wereld.'* Ze zouden verbroedering aanbieden en zo een vreedzamere wereld tot stand kunnen brengen. Ook zouden geestelijk verzorgers weerstand of een alternatief kunnen bieden tegen de farmaceutische industrie. (2:1487) Ook Yara legt een verbinding tussen geestelijk verzorgers en de samenleving en ziet het ontbreken van vooroordelen als een voorwaarde voor goed functioneren. *'Hè, en omdat die pastoor, die psychiatrische problematiek niet begrijpt, soms dezelfde vooroordelen heeft dan de rest van de samenleving, hè. Omdat 'ie dat stuk niet begrijpt, ja, krijg ik daar veel problemen.'* (15:730)

☞ Vergelijk *Hoe waait de wind?* 4.6, pp. 121 e.v.